

У сценах Мірскага замка дэманструюцца перліны моды. Тут да канца мая працуе выстаўка “Дух часу і раскошы: мода і стыль 1820 — 1920 гадоў” з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага. Шыкоўныя сукенкі з тканін, назвы якіх сёння ведаюць хіба што гісторыкі моды, вытанчаныя туплікі і капляшчыкі, аксесуары. Экспазіцыю дапаўняюць выявы прыгажунь на здымках XIX — пачатку XX стагоддзя ў тагачасных модных строях... Усё гэта — як вандроўка ў забытае мінулае ці нават у нейкі “паралельны свет”.

Набор для парфумы прадстаўніцы роду Радзівілаў.

Адзін з узораў жаночых боцікаў.

Так званы кашалёк скарпы.

“Шанцілы” ды “крэп-жаржэт”

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

На выстаўцы мы бачым стыль, заканадаўца, замоўца і спажыўцом якога была эліта сапраўдная, чый бездакорны, выпрацаваны стагоддзямі густ падмацаваны важкай “маргалеяй з чырвонцамі”. Тое дазваляла замаўляць строі і аксесуары хоць у Парыжы, хоць у Лондане, хоць у мясцовых адмыслоўцаў, якія зусім някелска арыентаваліся ў сусветных трэндах і маглі класіфікаваць канкурэнцыю замежным імёнам. А паколькі асноўныя рысы стылю ўсё адно прысутнічаюць ва ўсіх ягоных цэнных градацыях, тая прыгажосць у пэўных праявах была даступнай і для людзей з меншым прыбыткам — сярэдняму класу.

У анатацыі да выстаўкі калекцыянер зазначае: “Зараз цяжка паверыць, што на вуліцах нашых гарадоў, на свецкіх раўтах і баях ззялі, нібы зоркі, дамы ў крыналінах з пералівістага залатога натуральнага шоўку, упрыгожанага найтанчэйшымі чорнымі карункамі “шанцілы”, якія і ў рукі страшна браць, бо яны бязважкія, як паветра, і нібыта вытканыя з ранішняга вераснёвага туману... А такі матэрыял, як “крэп-жаржэт”... Неверагодна, але ўся сукенка, пашытая з гэтага тонкага матэрыялу, хаваецца ў сцінутых далонях. Як можна ўявіць пляшчотнасць натуральнага мусліну або тафты па малюнку ці фатагра-

На адным са здымкаў — вясельная сукенка з Нью-Ёрка. Фота 1913 г.

Вясельная сукенка 1890-х гадоў.

фії? А вартую захаплення работу парызкіх мадыстак XIX стагоддзя, дзе кожны сцяжок і кожная складачка сукенкі былі вывераны па міліметры? І ўсё гэта, адзначым, без камп’ютарнага мадэлявання...”

Веер з косці, паперы і шоўку, аздаблены ручным роспісам.

Такая выстаўка ў нашай краіне — першая. Сурмачэўскі, распавядаючы, як стваралася калекцыя, сказаў, што побыт шляхты заўжды цікавіў яго як найвышэйшае дасягненне матэрыяльнай культуры эпохі. Пры гэтым не апошнюю ролю адыгрывала і асабістая матывацыя: Ігар Сурмачэўскі спадчынна сам належыць да шляхты і радавод ведае.

На жаль, у 1980-х, калі ён пачаў збіраць калекцыю, набыць унікальныя ўзоры ў Беларусі было досыць праблематычна. Цэлы пласт знік у варунках нашай гісторыі. Давялося шукаць у антыкварных крамах сумежных краін, на аукцыёнах далёкага замежжа. Пошук той быў мэтанакіраваны, таму выпадковых рэчаў у калекцыі няма. Кожная з іх вартая быць перлінай у слаўтых зборах. Напрыклад, аналагі жаночага галаўнога ўбору з рускай Поўначы (срэбраная нітка, рачныя перліны, бісер) з ягонага збору знаходзяцца ў маскоўскім Крамлі і Метраполітэн-музеі ў Нью-Ёрку. Кожны музей ганарыўся б і такой рэліквіяй, як набор для парфумы вялікай княжны Вольгі Мікалаеўны Раманавай (1895 — 1918) са шкла і срэбра.

Упершыню!

Выстаўка “Гродзенская Троя”, што адкрылася ў Дзяржаўным гісторыка-археалагічным музеі абласнога цэнтру, паказала знаходкі з раскопак старажытнай Гародні. Тут можна пазнаёміцца з гісторыяй даследаванняў XX — пачатку XXI стагоддзя, а гэта — 645 экспанатаў, большасць з якіх можна пабачыць толькі на ілюстрацыях у кнігах.

Гродна — гэта...Троя!

Пра знаходкі распавяла загадчык аддзела археалогіі музея Наталля Кізіюкевіч:

— На выстаўцы прадстаўлены вынікі даследавання горада, пачынаючы ад сенсацыйных адкрыццяў Язэпа Ядкоўскага і заканчваючы 2012 годам. Тут маюцца прадметы як з фондаў музея, так і іншыя, якія, у прыватнасці, захоўваюцца ў Гродзенскім дзяржуніверсітэце імя Янкі Купалы.

На гэтай жа выстаўцы, — працягвае спадарыня Кізіюкевіч, — апроч знойдзеных прадметаў, дэманструюцца спробы рэкан-

струкцыі. Напрыклад, мы можам бачыць, як магла выглядаць Замкавая гара ў XII стагоддзі, і ўявіць, што такое сярэднявечны горад, якія там былі дамы, брукаванкі, цэрквы... У Гродне ў XII стагоддзі існавала свая архітэктурная школа, і адзіны яе помнік, што вядомы ўсім, — гэта Каложская царква. Аднак акрамя яе былі яшчэ і іншыя збудаванні. Даследчыкі лічаць, што Ніжняя царква, якая знаходзілася на Замкавай гары, — найстарэйшы з помнікаў XII стагоддзя, і на гэтай вы-

стаўцы мы паказваем увесь той комплекс, які датычыцца Ніжняй царквы: фрагмент маёлікавай падлогі, рэканструкцыя падкупальнай прасторы гэтай падлогі. Дэманструем будаўнічыя матэрыялы — гэта плінфа са знакамі, галаснік; кавалкі звона, які абрынуўся ў час першага разбурэння Ніжняй царквы. На выстаўцы таксама прадстаўлены вядомыя з энцыклапедыі пласціны з выявамі святых Паўла, Сімяона, Фядота...

Андрэй МЯЛЕШКА
Гродна

Фрагменты новай экспазіцыі. / Фота аўтара

Новы твор

З кім мядзведзь барукаўся?

2 сакавіка ў Цэнтральным парку Смаргоні адкрылася скульптурная кампазіцыя “Мядзведжая акадэмія” — жартаўлівая назва лоўлі і дрэсіроўкі мядзведзяў на гэтай зямлі. Такая “акадэмія” існавала ў XVIII стагоддзі пры Радзівілах.

Аўтар кампазіцыі — Ганаровы грамадзянін Смаргоні, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, скульптар Уладзімір Церабун. Дызайнер — Наталля Церабун. У аснову твора вышынёй 2,4 метра пакладзены факты нашай гісторыі.

У цэнтры гэтага помніка знаходзіцца фігура мядзведзя, які стаіць на задніх лапах, у — гэта сімвал-напамін аб навучанні ў Сморгоні гэтых жывёл танцаваць, барукацца, кланяцца. (У сённяшнім гербе горада прысутнічае выява мядзведзя.) Сморгонская “акадэмія” з’яўлялася адной са школ скамарохаў, заснаваных Радзівіламі. Таму побач з мядзведзем у кампазіцыі знаходзіцца дзве фігуры скамарохаў: у аднаго з іх у руках бубен, у другога — жалейка. Усе тры постаці выяўлены ў танцы.